

שיעור מספר 2 – תיאוריות חברתיות - שביטות חברתיות – כשלונות והצלחות

רשתות חברתיות

רשתות חברתיות – למרבה ההפתעה – רשתות חברתיות בחברות דמוקרטיות יכולות להוציא להפגנות אבל לא יעילות כמו בחברות דיקטטוריות. למה? כי יש בחירות דמוקרטיות. והדרך להפיל שלטון הוא על ידי בחירות ולא על ידי הפגנה בכלים חברתיים (משילות – מקור היציבות של שלטון דמוקרטי)

דיירי משנה

בישראל – רוסים לא יוצאים להפגנה, אתיופים כן (כי אין להם נציגות בכנסת)

מחאת קיץ 2011 (ראה תוספת במצגת)

מעולם לא יצאו להפגנה בהיקפים כאלה, בטח לא בנושאים חברתיים, ובכל זאת – מדוע דינן להכשל:

1. יותר מדי מתחים (מודל הטריאדה והדיאדה) אין רעיון מוביל
2. היו דרישות רבות לשינוי, אבל הן דורשות שינוי סדרי בראשית. במיוחד בנושאי חלוקת התקציב. שתי קבוצות נעדרו מהמחאות – חרדים וערבים. ובלעדיהן לא יהיה שינוי. יש סתירה בסיסית בין הדרישה החרדית לצדק חברתי (ללא השתלבות) והדרישה החילונית (הכוללת השתלבות)

מבחינה היסטורית יש התנגשות בין המסמכים המרכזיים של המחאה – טרנסכטנברג וספיבק-יונה לבין הסכם הסטטוס קוו ומדינת העצמאות. הדרך היחידה לשנות זאת היא לפרק את הסכם הסטטוס קוו ואת זה ניתן לעשות רק בכנסת. הסכם הסטטוס קוו ומגילת העצמאות יוצרים שני עוגנים מרכזיים:

- שוויון זכויות בפני המדינה תוך שמירה על מאפייני הסתגרות
- זכויות לקבוצות מיעוט

טכנוקרטיה

הקיבוצים נמצאים בקריסה כלכלית, מאידך הם נמצאים על קרקע מאוד יקרה. המדינה רוצה לפתור את הבעיה אבל בלי לסבול מהגרעונות. לכן היא מעבירה את הנושא לטיפול של מומחה (טכנוקרט) כדרך לפתור את בעיות הניהול. הטכניקה שבא נהוג הטכנוקרט היא טכניקה קפיטליסטית

קייבוצ	טכנוקרטיה
שאיפה עמוקה לשוויון ואידאולוגיה	שינוי וחוסר שוויון אידאולוגי
ציונות סוציאליסטית	קפיטליסטית
"כל אחד לפי יכולתו"	מומחים, ייעדים
הנצחת הקיים	שינוי הקיים
משבר עמוק ופשיטת רגל	הקיבוץ החדש (מעמדות, עוני, דור ממשיך, אפליה ושכר מנהלים)

דוגמא אחרת: תכנית ויסקונסין – מטפלת במובטלים, לא באבטלה.

מהנדסים תרבות

מנגנונים שגורמים תחושה טובה על פני השטח, אבל בפועל פוגעים בעובד.
שעות גמישות – על חשבון הזמן הפרטי
מקסימום יעדים תוך תחושה של הטבות
מאפיינים בעיקר חברות הייטק

2 מתוך 4

נכתב על ידי גל

על בסיס תוכן ההרצאות במדעי ההתנהגות – מכללת נתניה
<http://behavioral-sciences-nac.blogspot.com>

זהויות

תיאוריה חברתית של זהות – או מה התיאוריות החברתיות שמדברות על הזהות?

ב-2001 היה פיגוע מאוד גדול בירושלים, בפיגוע בשוק נרצחו 19 איש (ממוצאים שונים). שנה לאחר הפיגוע, הורי המחבלים (שני מחבלים עם תעודת זהות כתומה ולהוריהם תעודת זהות כחולה) הגישו תביעה לבית המשפט העליון בדרישה להכיר בהם כהורים שכולים. מאז ועד היום הם מקבלים כסף, כל חודש, כמו הורים שכולים. נשאלת השאלה – כיצד המצב הזה יתכן? כיצד יתכן שבמדינת ישראל אזרחים יכולים לעשות פיגוע ולקבל כסף כל חודש מהמדינה. חשוב לראות מה היו הטענות של ההורים של המחבלים כדי שנוכל להבין מבחינה מעשית ותיאורטית את האבסורד: **בתמצית, ניתן לומר שהם הראו שהם מתאימים להגדרה של יהודים**

מאפייני זהות בחברה הישראלית מורכבים, שנויים במחלוקת וסותרים. אין קביעה חוקית לגבי גבולות וזהויות. לכל מדינה יש את תעודת הזהות שלה. מדינת ישראל, עד היום לא קבעה לא גבולות ולא זהויות. זהויות מתחלקות לתושב, אזרח, ישראלי ויהודי – אין הגדרת חוק ברורה. מדי מספר שנים ישנו תיקון חקיקתי, הבעיה שתיקון אחד סותר את משנהו. מסמכי זהות מורכבים, שונים ולעיתים סותרים: 8 מסמכי זהות שונים – הסכם הסטטוס קוו, מגילת העצמאות, חוק תעודת הזהות, חוק השבות, חוק האזרחות, מכתב הזהויות של בן גוריון, פרשת רופאייזון, חוק מרשם האוכלוסין, פרשת שליט, טבלת הלאומים, חוק אזרחות-נאמנות.

הסכם הסטטוס קוו:

נחתם ב-1947 עם חרדים, נותן להם אוטונומיה בתחומים שונים. הבעיה – לא פותר את הזהויות, כי הוא לא נותן הגדרה מיהו חרדי.

מגילת העצמאות:

מערבבת שני מרכיבי זהות: יהודי ודמוקרטי. לא ברור מי זוכה לזכויות, רק היהודים או רק קבוצות המיעוט.

חוק תעודת הזהות:

קובע שני דברים לענין מי מקבל את תעודת הזהות הכחולה

1. מי שנמצא כאן יקבל אותה. אבל לא ברור מה זה "כאן"

2. החוק קובע שתעודת הזהות תהיה כחולה – תוצאה של התמיכה הרוסית בבן גוריון (הרוסים העניקו את העטיפות לתעודות, וזה הצבע שהיה זמין וזול)

3. חוק השבות – נחקק ב-1950. מתיימר להסדיר שאלות רבות שקשורות לזהות. "מי שאמו יהודיה, אינו בן דת אחרת, מי שנתגייר כהלכה". לחוק זה שלושה תיקונים עד היום.

א. ב-1967 – הוסיפו "ו" ו-"או": **ואינו** ..., **או** שנתגייר

ב. ב-1970 – זכות הפקיד לומר "לא"

ג. ב-1970 – הוסיפו "מי שמצהיר"

ההתייחסות לאמא סותרת את ההלכה היהודית. חוק השבות קובע שלפי המסורת היהודית יהדות של אדם נקבעת על פי אמו, למרות שאם נסתכל אחורה, לעבר, לא בדקו לא לפי האמא ולא לפי האבא אלא לפי ההתנהגות. רק אחרי השואה ולקראת הקמת המדינה היה צורך לקבוע בחוק מיהו יהודי. בחוק נקבעה יהדות של אדם לפי האמא אבל גם לפי האבא. התוצאה היא – שיש בלבול

<קריאה נוספת – ישראלי מהו. מאת המכון הישראלי לדמוקרטיה>

4 מתוך 4

נכתב על ידי גל

על בסיס תוכן ההרצאות במדעי ההתנהגות – מכללת נתניה
<http://behavioral-sciences-nac.blogspot.com>